

nek még kisebb igények számára fenntartott helyeit is. A fiatalság, amely sokféle megpróbáltatás és tapasztalatai folytán jóval öregebb koránál, elkeseredett harcot folytat csip-csup állásokért s még ezen a területen is szembe találja magát a mai élet szörnyűséges bajaival. A mai fiatalság jórészenek például megoldatlan kérdés a tanulmányfolytatás vagy a családalapítás, mert hiányoznak az anyagi előfeltételek, amelyek minden bátorság mellett mégis csak nélkülözhetetlenek arra, vagy a családalapításhoz. Vajjon számolnak-e ezekkel a világkonferenciák?!

Minden tisztelet az élet érdemes öregeinek, de ez a furcsa verseny öregek és fiatalok között talán még sincs a helyén s nem hozhat üdvös eredményt. Régebben az emberi társadalomban az volt a szokás, ami a méhek társadalmában: az öregebb nemzedék átadta a helyét a fölsarjadt új nemzedéknek; hiszen ez az élet rendje, ez az új nemzedék fölnevelésének értelme. Az emberi társadalomban az öregebb generáció lássa be: az ő hívatása abban áll, hogy támogató, tanácsadó, hálával körülvelt idősebb barátja legyen a feltörekvő fiataloknak.

A fiatalság pedig becsülje meg az élet öregedő harcosait s törjön előre lankadatlanul! Viselje türelemmel a megnemértök mosolygását, de kövesse az élet hívását s töltsse el az a tudat, hogy újszerű dal, új erőteljes kalapács kell, melynek zengése mellett megépítheti azt az életkeretet, mely az emberiség történetének egy új láncszemét képezi.

Galambos J.

A nők helyzete

(Folytatás)

Ha a felszabadult nők életét tanulmányozzuk, feltűnik, hogy tulajdonképpen csak kísérleteket látunk, melyek a kezdeményezett országban sem teremtenek teljesen elfogadott állapotokat.

Az eszme maga gyönyörű és igazat kell adnunk hirdetőinek. Valamennyien Isten gyermekei vagyunk, a kultúra szégyene, ha az emberiség felét (a nőket) megfosztják a teljes emberszámbavevéstől, egész életét függővé téve a másik nemtől, mindazért, hogy amazok hatalma megerősödjék.

Igazat kell adnunk az egyenjogúsítás harcosainak, a férfienek sem joga, sem elegendő oka nincs a nők lealacsonyításához és bármennyire igyekeznek bizonyítani azok alacsonyabbrendűségét az nem sikerül. Minél jobban lerázzák a nők a multak emlékét, a beidegzett gyengébség érzetet, annál jobban kitűnik egyenrangúságuk és a független helyzetben nyert bátorságukkal, alkotni merésükkel annál nagyobb feladatokra képesek. Nem kell mást mondanunk, legékezzölöbbsz beszél mellettük az általuk eddig elért teljesítmények.

Ismétlem, mint eszme gyönyörű az egyenjogusítás, lássuk hogyan fest a valóságban.

Amerika úttörő ezen a téren. Az amerikai nő az első, akinek életét, önállókeresettel bírván, más értékelés alá vették. A tradíció nélküli ifjú nép, ki kevésbé dogmákhoz kötött óvilági társainál, aránylag könnyen valósította meg ezt, 's mindennapos jelensége vált az úvilágban, az olyan nő, aki kora ifjúságától magagondoskodik eltartásáról és minden életmegnyilvánulásában független.

Az amerikai nép élete kezdettől fogva szüntelen formakeresés, nem csoda, ha itt vert először gyökeret a nők függetlenítésének gondolata, de őket érte a kísérletek kudarcai is, a formakeresés, kapkodás kháossza, amelyből majdan kikristályosodik a nők igazán elfogadható jövőendő helyzete.

De valakinek el kellett kezdenie és áldozatnak mindig kell lenni, hogy az emberiség tanuljon az áldozat sorsán. Vagy nem-e áldozat az-az amerikai gyermek, akiről szülei, annyira egyéni boldogságuknak élve, kényük-kedvük szerint változtatott házasságaikban meglepedkeznek, vagy nagyon sok esetben éppen ezen okoknál fogva megszületnie sem szabad. Ha az újabb bevándorlók nagy szaporasága nem ellensúlyozná ezt, az egyéniséggé fejlődött, gyermektől tartozkodó amerikai nők éppen elég gondot okoznának az államnak.

Más oldalról is találunk hibákat és elgondolkoztatnak azok az eredmények, melyet a nők egyenjogusítása vont maga után. Nézzük gazdasági téren. Bár gazdasági okok segítették elő, sajnos a helyzet éppen gazdaságilag nem javult, sőt katasztrófálisan rosszabbodott. A munkanélküliségért is részben a dolgozó nőket okolják, s ma már mindenütt próbálkoznak, főként ezen oknál fogva, hogy a dolgozónők további előretörését megakadályozzák és a nőket kivivott pozíciójuktól megfosszák. Egyenlőre a női munkaerő olcsósága miatt kevés eredménnyel.

Ha erkölcsi szempontból vizsgáljuk a kérdést sem beszélhetünk javulásról. Mindannak dacára, hogy a nők egyenjogusításának erkölcsi alapja van és dacára, hogy áthatottak vagyunk az ujitók eszméinek igazságától.

Hisszük, egyetlen reformtörekvő sem akarja az erkölcsök romlását, sőt mindig annak megjavítása a cél, s még a szabadszerелеm hirdetőit is tiszta szándékok vezetik, akik így gondolják kiragadni az emberiséget a hazugságok, csalások posványából és megmenteni az ifjúságot a tetet-lelket lealacsonyító prostitúciótól. Hisszük, hogy minden eszmehirdetőt csak javító szándékok vezethetnek, akik tiszta képet kívánnak teremteni morális kérdésekben, s különféle utakon is a cél csak egy lehet, az emberiség magasabb erkölcsi piedesztálra való helyezése.

Hogy a valóságban mivé válnak a szép tervek...

A feministák elgondolása szerint a legeszményibb társadalmat kellene hogy képezzék az egyenrangú, egymástól függetlenített nők és férfiak. Akik miután egymás kihasználására nincsenek

ráutalva, a legtisztább érzelmek vezethetnek, s különösen a nemek egymáshoz közeledésénél, házasságkötésüknél vártak sok javulást. Ezzel szemben éppen a függetlenség, a „ki-ki magának” helyzet viszi határtalanságba az emberi önzést, s éppen azok, akik a legeszményibb házasságot köthetnék nem teszik azt, sőt válságba sodorták, a házasságot, melyet pedig eszményíteni akartak és ilyen hangzatos elnevezésekkel illetek „szabad-házasság”, „lelkiismereti-házasság”, „magasabbrendű-házaselet”.

Nem állítjuk, hogy a régi házasság erkölcsi tekintetben tökéletes volt. Tudjuk, már a primitív ember érdekből házasodott; munkaerőt keresett háza számára és azt becsülte meg a nőben. Látjuk a későbbiekben is, hogy nem a házasság erkölcsös nemi élete ösztönöz annak megkötésére, hanem a férfiak legtöbbszörre egy kicsapongó fiatalság után törvényes utódokat akarnak. [Vannak rabnőink, hogy kiszolgáljanak, szeretőink, az élvezeteink számára és feleségünk, hogy törvényes utódokat szüljenek. „Demosthenes” Dr. S. Weisse könyvéből.] Sőt legutóbbi időkig, különféle családi és vagyonerdekek jönnek számításba a házasságkötésnél. Úgy a férfiak részéről, kik egzisztenciák, vagyonuk, életlehetőségük megerősödését várják a házasságtól (hozomány, benősülés), mint a nők részéről, kik örökös eltartót kívánnak maguknak szerezni férjhezmenetelükkel.

Ha ehhez hozzászámítjuk a sok kényszer-házasságot, melyek úgy erkölcsi, mint anyagi tekintetben, a házasságra, mint egyetlen egzisztenciára utalt nők sokasága köt, kik a fennálló erkölcsi törvényekhez ragaszkodók és az életörmeiről sem akarnak lemondani, sokszor azonban oly szégyenletesek ezek a kapcsolatok, (nyomorék, idős, jóval alacsonyabbrendű élettárs), hogy meg kell hogy inogjon a házasság erkölcsösségébe vetett hitünk. Pedig a házasságtól, mint egzisztenciától függő nők nagyon sok esetben ily kényszer-házasságra vannak utalva, vagy a dologtalan, ingyenélő öreglányok céltalan és örömtelen életére.

Igy nézve a dolgot a nők felszabadulásával valóban erkölcsösebb, életrevalóbb társadalomnak kellene kialakulnia. Hiszen áldásosan megdönti azok egzisztencia kérdését. A házasságon kívül maradtak is, munkalehetőségükkel, egyéni boldogulásukért küzdve tartalmat adhatnak életüknek. Másrészt, miután a férfiak és nők csak önmaguk eltartására kötelezettek, a családalapítás egyik félre sem jelent anyagi megterhelést, sem jogviszonyaiban változást, ami nagy mértékben megkönnyíti a házasodást, növeli azok számát, amely erkölcsi tekintetben felmérhetetlen erőt jelenthet. Végül párválasztásuk mentes lehet minden kényszertől, szégyenletes érdektől, s a legtisztább vonzalomból, a szerelemből fakadhat.

Hogy miért nem következik ez így be, csak találgatunk.

Pedig a munkában bebizonyosult a nők életrevalósága, egyedül erkölcsiükben nem bizonyultak eléggé erősnek. A házasságkötések száma is megnövekedett, de ugyanúgy megsokasodtak a válások. Mi ennek az oka? Talán túlságosan új a nők független-

sége, nem tudnak még élni vele, mintahogy a gyermek sem tud jární mindjárt, ha lábára állítják. Talán elvakítja őket a szabadságérzet, nem találnak határvonalat jogok és kötelességek között, s csak az előnyöket keresik, nem ismerve fel a tulajdonképeni célt, hogy az egyenjogúsítással nem a férfiak eddigi szabadságával akarják őket megajándékozni, hanem a tiszta házasságok előmozdításával azokat megszűntetni és ilyenképen mérni egytorma mértékkel férfi és nő felett.

Éppen az amerikai állam, amely a nőknek a legmesszebbmenő jogokat adta meg, volt az, aki számolt első, tipegő lépésekkel. Amerika az egyetlen, aki jogaikon felül a független nő mellé áll, hogy védelmezze, segítse, *mert nem bizik benne*. Itt vannak a legneveztetesebbnek tűnő rendeletek, melyek szerint törvény elé állítják a toladó férfit és minden további nélkül elítélik a házasság-ígéret megszegőt. Szinte sértő az a gondoskodás, ami a büszkén beharangozott, öntudatos, tetteiért felelő felszabadult nőkért történik. Mi az, ha nem bizalmatlanság a nők erkölcsi erejével szemben. Félelem a nők ostobaságától, kihasználhatóságától, félelem attól, ha magukra hagyják vesztükbe rohannak.

A házasság megkönnyülése sem hozta meg a kívánt eredményt. A tapasztalatok mutatják, mennyire elvesztette komolyságát, s még soha ennyi meggondolatlanul kötött, könnyelmű házasság nem volt, mint manapság, ami természetesen válásokhoz vezetett. Talán az akar bebizonyosodni, hogy az érdek, az egymásrautaltság szívósabb kapcsolatot tud teremteni. Vagy az anyagias Amerikában kell keresnünk az okot, az amerikai emberben, aki miután sem erkölcsi, sem anyagi tekintetben nem függ a házasságtól, nem is becsüli azt. Talán éppen az amerikai nő az egyetlen, aki nem keres szerelmet a házasságban, hanem anyagi előnyöket, s ha ezt nem találja meg, miután a házasságra nincs rászorulva, habozás nélkül szabadulni igyekszik e kötelékből.

De Szovjetországban sem jobb a helyzet. Bár erkölcsösebb alapon történik a társulás, hisz a legnagyobbbrészt szegény néptömeg férfiai és nője közt érdekről szó nem eshet. Erkölcsi szempontokból a házasságok, családok, hitvesi-hűség megszegése egymás kihasználásának, kijátszásának elkerülése végett könnyítették meg ezt az aktust, ez azonban még ijesztőbben megnövelte a válások számát. A többszörös házasság, közönséges formassággá súlyosztotta a házasságot, állami beleegyezéssel lehetővé téve a kicsapongást, a poligám hajlanok elfajulását.

Hogy mily erkölcsi erő rejlik az örök életre szóló, monogám házasságban, átérzi valamennyi gondolkodó. Most, hogy a nők egyenjogúsításával, a tisztább, a szabad elhatározásból kötött házasságok, nem erősítették meg, nem eszményítették ez intézményt, mintahogy várták az ujitók, sőt az alantas ösztönöket szabadította fel, s a házasságot, mint felesleges köteleket játékszerű használják azóta a férfiak és nők, melyet érdekük és kedvük szerint dobálhatnak; átérzik felelőségüket az ujitó országok.

Belátják, ha nem akarják az emberiséget még nagyobb kátyúba juttatni, segíteni kell a bajon. Innen erednek a különféle újabb próbálkozások. Hogy szép eszmékről se mondjanak le, s a családi házasság szentségét és örökkévalóságát is visszaállítsák, megint csak kísérleteket folytatnak. Ilyen a „próba-házasság“.

Ezen kísérletek az ifjúság házasodását igyekeznek továbbra előmozdítani, a szertelenségeket, meggondolatlan társulásokkal kiküszöbölni, hogy megismerjék egymást, s csak ha valóban egymáshoz valók és megérették a családalapításra lépjenek át teljes komolysággal a szent házasságba.

Egyenlőre csak szemléloi lehetünk a kísérleteknek, nem bírálói. Átérezzük az eszméket, az egyenjogusítás igazságát, de azt is látjuk eddig mire vezettek. Egy reményünk lehet, hogy ez csak az új helyzet túlhajtottsága, tévelygés, khaosz-világ, melyből majdan kitisztultan kerül elő a világ. Biznunk kell az emberiségben, a felszabadult nő erkölcsi erejében, az egyformán független emberek (férfiak és nők) felelősségérzetében, akiknek rá kell döbbenie jogaik mellett kötelességeikre is, hogy a haladás, a magasabb erkölcsiség szellemében alakuljon ki új világrendünk, melyben újra lehet utódokat nevelni, s amelyre építeni lehet, jövőt, egészségesebb, erkölcsösebb társadalmat.

Börcsők Erzsébet

Várady Jenő :

Naplementi mámor idegenben

*Vijjgó szélhegedük fütyülnek,
röpködő aranyozott porszemek,
lihegnek az aeter hullámaiban,
tépett felhőkből vakító tűzcsova
bukik a láthatár hűmuszába.*

*Reszkető bújócskázó habgyöngyök
úszkálnak a fodros tó peremén
rebbenő nympa virágok szirmán,
szepent ijedtséggel kandikálnak
a meglapult kuruttyoló vízbékák.*

*Gőzölgő poros Föld kérges szája
az erő nedvét mohón kortyolja ;
egy kis padon széltől kócozott
diákleány ajka csókját szűli —
párja lázas szenvedéllyel szürcsöli.*

*S a szürkület ólmos világában
egy virágzó jázminbokron megindult
s levelén lassacskán gurult,
legurult, permetezve szétpattant
egy megmaradt csillogó esőcsepp.*